

Mehriban xanım Əliyevanın Vatikana səfəri həm də strateji diplomatik missiyadır

Mədəniyyət siyasəti hər bir xalqın bəşəri miqyasda layiqli yerini tutmasında və tanınmasında mühüm rol oynayır. Çağdaş dünyamızın ən güclü dövlətləri də ilk növbədə mədəniyyətə xitab edir, gələcəyini qanlı savaqlarda deyil, mədəniyyətlərin dialoqunda görür və bu hədəf uğrunda çalışırlar.

Hər birimiz razılaşıq ki, sülhün, mədəniyyətlər arasında dialoqun, insanı qorumağın və onun rifahı üçün çalışmağın alternativı yoxdur. Bununla da Yer üzündə sağlam düşüncənin əhatəsi genişlənir, xoş niyyətlər ətrafında birləşən insanların sayı artır. Bu, sağlamlaşan düşüncənin dəyişdiyi dünyadır!

Bu gün tolerantlıq örnəyi kimi tanınan Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun, beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində ardıcıl olaraq zəruri təşəbbüs və çağırışlarla çıxış edir. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə uzun illərdən bəri həyata keçirilən beynəlxalq global layihələr, humanitar təşəbbüslər ölkəmizin mədəniyyət diplomatiyasının uğurlarını təsdiqləyir. Bu layihələrin hər biri ölkəmizin imicini daha da artırır. Mədəniyyətlər arasında dialoq, tolerantlıq, multikulturalizm çağırışları ilə Azərbaycanın tutduğu yolu, ümumbəşəri dəyərlərə bağlılığını, yüksək amallarını göstərir. Ən mühüm amil olan bu dəyərlərin qorunmasına istiqamətlənən işlərin aparılmasına xüsusi diqqət yetirilir.

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın Müqəddəs Təxt-Tacə - Vatikanə rəsmi səfəri ölkəmizin dini tolerantlıq, multikulturalizm və mədəni diplomatiya siyasətinə daha bir parlaq nümunə olmaqla yanaşı, Heydər Əliyev Fondunun uzun illərdən davam edən humanitar və mədəniyyət layihələrinin beynəlxalq səviyyədə tanınması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdi. Mehriban xanım səfər proqramı çərçivəsində həm dini-mədəni, həm tibbi-humanitar, həm də diplomatik görüşlər keçirdi, Azərbaycanın dünyaya açıq və sülhpərvər siyasətini nümayiş etdirdi.

Dialoq körpüsü

Vatikan dünyada yaşayan bütün katoliklərin qeyri-formal şəkildə Qərbi xristian sivilizasiyasının mərkəzi hesab olunur. Azərbaycan isə islam dünyasında dini tolerantlığın və multikulturalizmin modeli kimi qəbul edilir. Bu baxımdan Azərbaycan-Vatikan münasibətləri islam və xristian dünyası arasında anlayış və dialoq körpüsü rolunu oynayır.

Oktyabrın 16-da Birinci vitse-prezident və ailə üzvləri Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Müqəddəs Kommodilla katekombalarının bərpası layihəsinin açılış mərasimində iştirak etdilər. Vatikanə yüksək səviyyədə qarşılanan Mehriban xanım Əliyeva burada həyata keçirilən bərpə işləri ilə tanış oldu. Pontifik Komissiya və Roma şəhərinin bələdiyyəsi layihənin icrasında Azərbaycanın mühüm dəstəyini qeyd etdi.

Vatikanın Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının prezidenti Monsenyor Paskuale Yakobone Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın uzun illərdən başçılıq etdiyi komissiya ilə çox yaxından və səmərəli əməkdaşlıq etdiyini bildirdi. Bu layihə həyata keçirilməzdən əvvəl Azərbaycan tərəfi ilə iki digər mühüm layihənin icra olduğunu vurğulayan komissiyanın prezidenti Müqəddəs Marçelino və Pietro, həmçinin Müqəddəs Sebastian katekombalarının bərpasına Heydər Əliyev Fondunun söyləri nəticəsində nail olduqlarını vurğuladı.

Paskuale Yakobone layihə çərçivəsində Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının üzvlərinin 2024-cü ilin iyulunda Azərbaycana yadda qalan səfərinə xatırladı. Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının sabiq prezidenti kardinal Canfranko Ravazi isə ölkəmizə səmimi və dərin dostluq telləri ilə

bağlı olduğunu vurğulayaraq, Azərbaycana üç dəfə səfər etdiyini diqqətə çatdırdı. Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul olduğunu və Azərbaycan dövlətinin ən yüksək mükafatlarından birinə - "Dostluq" ordeninə layiq görüldüyünü qeyd etdi. Canfranko Ravazi Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva ilə səmimi dostluq və qarşılıqlı hörmət münasibətlərindən söz əsərək dedi ki, bu münasibətlər uzun illər ərzində formalaşıb: "Təşkil etdiyimiz səfərlərdə Birinci vitse-prezidentin arxeologiya sahəsinə xüsusi bağlılığının şahidi olduq. Çünki səfərlər çərçivəsində bərpəolunan yerləri şəxsən özü ziyarət edirdi. Əlbəttə ki, onun dəstəyi sayəsində, Heydər Əliyev Fondunun göstərdiyi yardım nəticəsində bu gün katekombaların açılışında əməkdaşlığımızın yeni bir səhifəsini yazırıq".

Katekombaların tarixi və dini əhəmiyyəti böyükdür. Açılış mərasimində qeyd edildi ki, Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycandakı dini icmaların təmsilçilərinin Vatikanə səfəri zamanı 2021-ci il martın 4-də fond və Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyası arasında Kommodilla katekombalarının bərpası ilə bağlı müqavilə imzalanıb. Bildirilib ki, katekombaların yerləşdiyi məkan XVIII əsrdə aşkar olunub, ilkin tədqiqatlar 1900-cü ildən başlanıb. Erkən xristianlıq dövrünə aid ilk artefaktların mövcud olduğu katekombə Felisio və Adauktus adlı xristian əzabkeşlərinin dəfn olduğunu məkan kimi də tanınır və orta əsrlərdə möminlərin ziyarətgahı olub. Bu yer, erkən xristianlıq dövrünə aid freskalar və dini artefaktlarla zəngindir. Ötən əsrin 50-ci illərində bu ərazidə yaşayış binalarının tikintisi katekombanın statikasına mənfi təsir göstərmişdir. Heydər Əliyev Fondunun göstərdiyi dəstək katekombanın böyük arxeoloji dəyərə malik olan bu hissəsini uçmaq təhlükəsindən qoruyub. Bərpə zamanı müasir metodlar, nanotexnologiya və lazer texnologiyası tətbiq olunaraq, tarixi məkanın həm qorunması, həm də gələcək nəsillərə ötürülməsini təmin edib.

Mehriban Əliyeva açılış mərasimində Azərbaycanın əsrlər boyu müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin nümayəndələrinin sülh və qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşadığı bir ölkə olduğunu, bu prinsiplərin həm dövlət siyasətimizin əsasını təşkil etdiyini, həm də həyat tərzi-mizə çevrildiyini diqqətə çatdırıb.

Dini dəyərlərə qayğı

Səfərin mədəni diplomatiya hissəsi həm də Müqəddəs Pavel Bazilikasında davam etdi. Mehriban xanım Əliyeva burada aparılan bərpə işləri ilə tanış oldu, Baş Keşiş kardinal Ceyms Harvi ilə görüşərək, xüsusən Yubiley İli çərçivəsində bazilikada mərmər örtüklərin və dekorativ elementlərin təmiri və qorunmasına diqqət yönəltdi. Birinci vitse-prezident bunun Heydər Əliyev Fondunun böyük layihələrindən biri olduğunu xüsusi vurğuladı: "Roma elə bir şəhərdir ki, həm yerin altı, həm də üstü, demək olar, səma altında açıq muzeydir. Bizim fəaliyyətimiz elə qurulub ki, bəzi layihələr sona çatdı kimi yeni layihələrə start veririk. Bu, çox davamlı əməkdaşlıqdır və mən onu yüksək dəyərləndirirəm". Diqqətə çatdırıldı ki, Müqəddəs Pavel Bazilikası Müqəddəs Pyotr Bazilikasından sonra Vatikanın ikinci ən böyük kilsəsidir. 1980-ci ildə UNESCO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilib.

Müqəddəs Pyotr Bazilikasında bərpə işləri ilə tanışlıq zamanı isə kardinal Mauro Qambetti də fondun layihələrinin yüksək səviyyədə həyata keçirildiyini bildirərək Azərbaycana təşəkkürünü çatdırdı. Qeyd edək ki, Müqəddəs Pyotr Bazilikası dünyanın ən böyük kilsəsi olmaqla katolik aləminin dini mərkəzi və memarlıq baxımından möhtəşəm tikilidir. Bu layihələr həm dini, həm mədəni, həm də diplomatik baxımdan Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu artıran mühüm addımlardır.

Tibbi-humanitar sahədə əməkdaşlıq

Səfər çərçivəsində Birinci vitse-prezident həm də Avropanın ən böyük pediatrik tibb mərkəzi "Bambino Gesù" xəstəxanasında oldu. Xəstəxana İtaliya dövləti tərəfindən maliyyələşdirilən və dövlət xəstəxanası kimi fəaliyyət göstərən qurum olmasına baxmayaraq, Müqəddəs Təxt-Tacın bir müəssisəsidir və birbaşa ona hesabat verir, onun rəhbərliyinə tabedir. Burada molekulyar-genetika və klinik diaqnostika laboratoriyaları ilə tanış olan Mehriban Əliyeva, həmçinin Azərbaycana nadir xəstəliklər və müasir tibbi texnologiyalar sahəsində əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə etdi.

Bu səfər Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyi və Vatikandakı müvafiq xəstəxana arasında əməkdaşlıq baxımından çox əhəmiyyətlidir. Bu il sentyabrın 10-da imzalanan Anlaşma Memorandumu çərçivəsində Azərbaycanda molekulyar genetika, klinik diaqnostika və nadir xəstəliklər üzrə tədqiqatların inkişafı üçün geniş şərait yaradılacaq, eləcə də azərbaycanlı alim və mütəxəssislərin qabaqcıl texnologiyalarla tanışlığı təmin olunacaq.

Diplomatik görüşlər

Səfər proqramının ən mühüm məqamlarından biri də Mehriban xanım Əliyevanın Roma Papası XIV Leo ilə görüşərək Vatikan və Azərbaycan arasındakı münasibətlərin inkişafına dair fikir mübadiləsi aparması oldu. Papa Azərbaycanla ikitərəfli əlaqələrin dinlərarası və sivilizasiyalararası dialoqa təkan verdiyini, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüslərindən isə bu əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsində mühüm rol oynadığını vurğuladı.

Bu istiqamətdə müzakirələr Vatikandan dövlət katibi kardinal Pietro Parolin ilə də davam etdirildi. Mehriban xanım kardinal Parolinin ötən il ölkəmizin evsahibliyi etdiyi COP29 tədbirində iştirakını yüksək qiymətləndirdi, Azərbaycanın multikulturalizm və dini tolerantlıq modelini xüsusi vurğuladı. Görüş zamanı Azərbaycanda ikinci katolik kilsəsinin tikintisi məsələsi də müzakirə olundu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin artıq bununla bağlı müsbət qərar verdiyi bildirildi.

Mehriban xanım Əliyeva Vatikan qubernatorluğunun rəhbəri Raffaella Petrini ilə də görüşərək mədəni, dini və humanitar əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı müzakirələr apardı. Səfərin simvolik hissəsi kimi, Mehriban Əliyeva və Petrini Vatikan bağlarında nar ağacı əkildilər. Bu ağac Azərbaycan üçün həyat, bolluq, ailə bütövlüyü və məhsuldarlığın simvoludur, eyni zamanda həm Azərbaycan, həm də Vatikan üçün dostluğun, əməkdaşlığın rəmzi hesab olunur.

Vatikanda keçirilən görüşlərdə Birinci vitse-prezident açıq şəkildə vurğuladı ki, Azərbaycan müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin birgə yaşayış modelini qorumaqla sülhün və qarşılıqlı hörmətin bərqərar olmasına töhfə verir. Bu sözlər eyni zamanda ölkəmizin ideoloji mövqeyini əks etdirirdi. Nəticə isə bu idi ki, Azərbaycanın multikultural dəyərlərə verdiyi töhfələr təkcə siyasi əlaqələrin deyil, həm də diplomatik münasibətlərin göstəricisi kimi çıxış edir.

Apostol Kitabxanası

Səfər çərçivəsində Mehriban xanım Əliyeva Vatikan Apostol Kitabxanası və Arxivini ziyarət edərək, Heydər Əliyev Fondunun, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının dəstəyi ilə bərpə olunan və rəqəmsallaşdırılan nadir əlyazmalar, qədim xəritələr, sənədlər haqqında məlumat aldı.

Bu əməkdaşlıq Azərbaycanın tarixi və mədəni irsinin qorunması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Apostol Kitabxanası dünyanın ən qədim və zəngin kitabxanalarından biridir, Arxiv isə Katolik Kilsəsinin yaddaşını kimi IX əsrdən günümüzədək olan dövrü əhatə edir. Əməkdaşlıq çərçivəsində bu layihələr Azərbaycan alimləri üçün nadir tarixi mənbələrə çıxış imkanı yaradacaq və ölkəmizin elmi potensialını beynəlxalq səviyyədə gücləndirəcək.

Nəticə etibarilə Mehriban xanım Əliyevanın Vatikanə səfəri Azərbaycanın mədəni diplomatiya strategiyasının uğurlu nümunəsi, həmçinin dini tolerantlıq və multikulturalizm siyasətinin beynəlxalq səviyyədə daha bir təzahürüdür.

Heydər Əliyev Fondunun burada həyata keçirdiyi layihələr - Kommodilla katekombaları, Müqəddəs Pavel və Pyotr Bazilikalarının bərpası, Apostol Kitabxanası və "Bambino Gesù" xəstəxanası ilə əməkdaşlıq - Azərbaycanın dünyaya açıq və humaniteryönümlü siyasətini nümayiş etdirir.

Səfər həm də dini, mədəni və tibbi-humanitar əməkdaşlığın birləşdiyi kompleks modeldir, bu model gələcəkdə dövlətlərarası dialoqun, sülhün və mədəni əlaqələrin inkişafına nümunə olacaq. Mehriban xanım Əliyeva bu səfər vasitəsilə Azərbaycanı beynəlxalq mədəniyyət və humanitar təşəbbüslərin fəal iştirakçısı kimi təqdim etdi, ölkəmizin dünya səhnəsindəki nüfuzunu daha da möhkəmləndirdi.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın səfərləri, Heydər Əliyev Fondunun layihələri və dini abidələrin bərpası göstərir ki, Azərbaycan yalnız öz dəyərlərini deyil, həm də bəşəri mədəni irsi qoruma missiyasını üzərinə götürür. Beləliklə, bu münasibətlər mədəniyyətlərarası dialoqun praktik modeli kimi qəbul olunur və sülh yaradan dövlət kimi Azərbaycanın beynəlxalq imicini daha da möhkəmləndirir.

Vatikan ərazicə kiçik dövlət olsa da, mənəvi nüfuz baxımından dünya diplomatiyasında unikal mövqeyə malikdir. Müqəddəs Təxt-Tacın beynəlxalq təşkilatlarda, xüsusilə BMT-də və Avropa diplomatiyasında söz sahibi olması Azərbaycan üçün yumşaq gücün (soft power) genişləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir.

Azərbaycanın Vatikanla yaxın münasibətləri onun həm Qərbi dünyasında nüfuzunu artırır, həm də mədəni və dini balanslı siyasət yürütmək imkanlarını genişləndirir. Bu, Azərbaycanın "yalnız enerji və coğrafiya ölkəsi deyil, həm də mənəvi və mədəni mərkəz" olması mesajını verir.

Vatikanla əməkdaşlıq Azərbaycanın həmçinin Qərbi və Şərqi arasında körpü olduğunu təsdiqləyir. Belə əlaqələr Avropanın dini-siyasi mərkəzləri ilə qarşılıqlı və etimadlı münasibətlər qurmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın xarici siyasət kursunun balanslı və çoxvektorlu xarakterini nümayiş etdirir. Bu baxımdan Mehriban Əliyevanın səfəri yalnız humanitar xarakterli deyil, həm də strateji diplomatik missiyadır.

*İradə ƏLİYeva,
"Azərbaycan"*